

מישרד הביטחון, יקבלו ללא קושי את האישורים המתאימים, ואילו מערכת הפיקוח, שאותה היו צריכים לחזק ולייעל, תישאר גוף חלש שאינו מסוגל למלא כהלכה את תפקידו.

בעוד חוקרי המיטרה עמלים במרץ לגלות את הפקידים שעצמו עין ואיפשרו לשלום לוי את כל זאת, הם טרם עלו על נושא שני, שחשיבותו לא פחות רבה, הגורם למערכת הביטחון נוק כספי גדול. כאשר מערכת הביטחון זקוקה לביצוע עבודות מסוימות במהירות מירבית, הופך הגורם הכספי מישני בחשיבותו, וגורם מועד האספקה עולה לדרגה עליונה.

מיספר קבלנים ובעלי בתי-חרוץ שנת משחרים דרדקי-קבע פקידים בביטחון, מרעית את המראש על עבודת כאלה, ועל פוגי החומרים הנדרשים לביצוע אותן עבודות.

כאשר מתפרסמת הצעת-עבודה כזו, מגיש אותו קבלן או בעל בית-חרושת הצעת-מחיר כפולה משל עמיתו, אך ברגע המכריע הוא שולף את קלף-הניצחון — ברשותו מצויים כבר כל החומרים המאפשרים התחלה מיידית של העבודה, וממילא גם סיומה המהיר.

בדיקת כל תיקי העבודות ה"דחופות" שבהן זכה, למשל, שלום לוי בעל המגדר, היתה מגלה כי הוא הצליח לקבל את העבודות ולדרוש (ולקבל) מחירים דימיוניים, רק משום שהיה מצוייד מראש במידע חסוי.

בשכונות האחרונות חשף העולם הזה מיקרה של שוחד ושחיתות בין בעל בית-חרושת פרטי לבין עובדי מערכת הביטחון (מיקרו של זהב, העולם הזה 1959, כך רומן השופטים, העולם הזה 1961).

המיטרה הצבאית והאזרחית החלו לחרק בעניין, ונתגלו הסתעפויות כה רבות עד שהיועץ המיטרי לממשלה ראה צורך לעקוב מקרוב אחר המשך השתלשלות ה"פרשה".

ארגנות, כמות העבודה בפועל שיש באותו זמן למישרד השונים, וכמות ורמת צוותי העובדים העומד לרשות כל מישרד, רק לאחר שמתקבלות תשובות מפורטות ומספרות בכל אחד מהנושאים שהועלו, מתבקש המישרד שיגידה מתאים ביותר, להגיש הצעה כספית.

במישרד הביטחון, למרבה התדהמה שוררת הפקרות מוחלטת בי שטח מסירת עבודות תיכנון.

עבודות אלו נמסרות על-ידי המישרד לפי קשרים אישיים מימי הפלמ"ח והצבא, או משום ש"אנחנו כבר עובדים איתו הרבה זמן וסומכים עליו".

כך נוצר מעמד מיוחד שז' מתוויי כיום, שעיקר תפקידם להסתובב במישרד הביטחון, כדי להזכיר ל"אנשים המתאימים" שהם קיימים ולחטוף עבודות-תיכנון עבור ה"מישרדים" שהם נמצאים איתם ב"קשרים מתאימים".

כיוון שמערכת-הבקרה נכנסת לפעולה רק משלב פירסום המיכרזים שהוכנו על-סמך התיכנון, וכולים המתכננים, לא פעם, לנפח את העבודות כדי להגדיל את הקיף העבודה, וממילא יגדלו ריווחיהם.

ראשי מישרד הביטחון ערים לנושא זה. בעצם מיים אלה פועלת ועדה בינמישרדית (הרביעית במישרד), המנסה להסדיר את הבעיות הכלליות הכרוכות במסירת עבודות-תיכנון, אך אין כל סיבה שגורלה של ועדה זו יהיה טוב מזה של כל הוועדות שקדמו לה, אשר מתו מיתה טבעית במהלך עבודתן.

נפתלי לביא, דובר מישרד הביטחון, אומר: "אכן, יש חשש שכאשר נותנים למתכנן חופש-תיכנון מראש, יכול הדבר להיות תמריץ להשגת עלות גדולה יותר, כדי להרוויח יותר. צריך למצוא דרך לנבוע התעשרות קלה, אם ישנה, בנושא זה. אני מקווה שהוועדה תגיע למסקנות בנושא זה, ובנושאים אחרים באותו שטח".

בינתיים, טירוף-המערכת נמצא בעיצומו. הוגו רומס, טייס-גיוס לשעבר ובעל מיש-

אבן קשרי-העבר

מיטב השירותים כדי לשחרר את הצבא מלעפוק בכעיות אלה, הרי פך לא פעם טפיל, המספק שירותים ירודים ואונס את אנשי צה"ל לקבלם.

מנכ"ל חלש למישרד ענק

בחק עירוני, המנהל הכללי של מישרד הביטחון, היה בשעתו מנכ"ל התעשייה הצבאית. הוא הצטיין בתפקידו, ויצעיד את התעשייה הצבאית להישגים לא-מבוטלים. אך בהתאם לעיקרון הפיטרי טיפס עירוני והגיע לדרגה אחת מעל לכוחותיו. הוא הועלה מכהונה של כישרון

עירוני: אי-התאמה

לצדק, אך הפרשה הושקה וסולל-בונה פוצתה. בוודאי, בצורה מתאימה. כאשר מסתיימת עבודת-התיכנון של פרויקט מסוים, מתפרסם מיכרז שבו מוצע לספקים השונים העובדים עם מישרד הביטחון (בהתאם לנושא), להשתתף ב"מיכרז".

כאן נכנסת לפעולה מערכת-הבקרה של מישרד הביטחון. תפקידה לפקח שלא יימסרו מיכרזים שלא-כדו, ייעקרו מיקרי שוחד ושחיתות.

הסמטסימטיקה הרשמית מוכיחה, כי במשימה זו נכשלה מערכת הבקרה כגיל. מרבית מיקרי השוחד והחטיית המיכרזים שלא כדו, נתגלו על-ידי גורמים מבחוץ — לא על-ידי מערכת הבקרה!

עירוני המתעורר

לכהונה של חוסר-כישרון. עירוני, איש נעים-הליכות, אינו מסוגל להתמודד עם גודל הבעיות הניצבות בפני מישרד הביטחון. הוא אינו האיש שיצליח להורים דם חדש במערכת, לפתור את סבך הבעיות שנוצרו במשך השנים, הגורמיים להסתיות המערכת כולה.

דוגמא אחת, קטנה, יכולה להמחיש את גודל הטררגדיה כולה. למישרד הביטחון יחידה לאחזקת רכב לפקידים נידרשים. מישרד היחידה בקריה בתל-אביב, בראש היחידה עומד, מזה שנים רבות, פאול הרץ.

לידי העולם הזה הגיע תיק מכתבי תלונה שכתב הייל-משחרר צעיר, שהחל לעבוד ביחידה. הוא נידהם מגילויי ההפיקרות השוררים במקום. הוא ציין כי היחידה, אינו נמצא במישרדו מרבית שעות היום. מכונות הנישלוחות לתיקונים למוסכים פרטיים, מוחזרות בלתי מתוקנות, ונישלוחות לתיקון פעם שנייה, כאשר מישרד הביטחון משלם פעמיים עבור אותה עבודת תיקון.

תיבות הילוכים שלמות הוצהרו כמחוי לפות, למרות שבעלי המוסכים כלל לא החליפו אותן.

כאשר התלונן הצעיר בפני פאול הרץ, כי בעלי המוסכים עושים מלאכת רמיה וגוזלים לשווא את כספי מישרד הביטחון, השיב לו האחראי, כי אין זה עיסקו ואסר עליו להתערב.

בחזור לא נירתע ושיגר מכתבי תלונות לאחרים על מערכת הביטחון. דבר לא זו, דבר לא השתנה.

אותו מתלונן, בחוץ-רכב, בעל מיקצוע מעולה בשיטחו, עוב בשאט-נפש את מקום העבודה ועבר לעבוד במיפעל פרטי. איש לא טרח לבדוק את תלונותיו וחבריו אמרו לו: "אתה רואה, אי אפשר להילחם ב"שחנות-רוח".

מבקר העולם הזה חושף איך פועלת

השיטה המאפשרת לפרוטקציונרים

לגרוף הון מתקציב הביטחון תוך

חבלה בפרוייקטים בסחונניים חיוניים

עתה מותר כבר לגלות, כי המידע הי ראשון שהגיעה אלינו בנושא זה, בא מתוך מערכת הביטחון עצמה, מאת אנשי צה"ל. היה זה לאחר שמישרד הביטחון אילץ את אנשי צה"ל לקבל את שירותיו של בעל בית-חרושת בנושא שהוא לא התמצא בו. התנגדות אנשי צה"ל לא הועילה, אך עד מהרה הסתבך היצרן בעבודה. שוב פנו אנשי צה"ל בתלונות, אך ללא הועיל. צה"ל אילץ את מישרד הביטחון לשכור, תמורת תשלום נוסף בסך 40.000 לירות, שירותי חברה הנדיסת גוספת, מייצעת. גם חברה זו הגישה דו"ח קטלני על היצרן, אך גם הפעם לא שונא דבר.

אחת עת נפגשו שני קצינים משני בסיסים שונים ותוך כדי שיחה נתברר לשניים שהם נתקלים באותן בעיות עצמן. הם מקבלים מיתקנים מסויימים באיכות ירודה, ולמיכתב-התלונה שלהם למישרד הביטחון לא באה כל תגובה. ואומנם, בימים אלה גילתה המיטרה את כל מיכרזי-התלונה המתווייקים הללו, שנשכחו ב"תיקים".

בשבוע שעבר נעצר על-ידי המיטרה שלום לוי, בעל מיפעל המגדר (שוחרר בינתיים בערבות של חצי מיליון ל"י). כחשוד בהעלמת מס בהיקף של מיליוני לירות, בשיחוד אנשי מישרד הביטחון ובי העברת חומרי-גלם שנועדו לייצור ביטחוני, לשוק האזרחי.

כמרינן חשוד בעל המגדר כי סיפק ל"מישרד הביטחון ברזל במישקל חסר, ועשה זאת תוך שיתוף-פעולה עם פקידי מישרד הביטחון.

תוך מהלך החקירה התעוררו חשדות הי מיטרה שעל שירותי יבואנים נוספים ניצלו לרעה את הפטור המתנה ממכס לייצור הביטחוני, שילשלו לכיסיהם מיליוני לירות. שרי-הביטחון, שמעון פרס, הודיע כי ב"תיאום עם שרי-האוצר הוחלט לבטל את הפטור ממכס לייבוא לצורך ביטחוני. החלטה פויה זו של שרי-הביטחון מטי לה נטל בירוקראטי נוסף על מישרדו, מע"י נישא את הייצרנים ההגונים. מעתה ייאל-צו מאות יצרנים להתרוץ במישרד הביטחון, להשיג אישורים כי סחורות הייבוא ניצלו לצורך ייצור ביטחוני כדי שיקבלו חזרה את דמי המכס ששילמו.

אותם יצרנים הנוהגים לשחד את פקידי

רד לתיכנון הנדסי המהודעים בארץ, הגיש לא פעם למישרד הביטחון עבודות-תיכנון שהזמנו במישרדו, אך לא בוצעו לאחר-מכן. צוותים של אנשי-מיקצוע מעולים עמלו שבועות וחודשים על עבודות-תיכנון חיוניות לצה"ל, אשר לא הוצאו לפועל, אף ששולם עבור התיכנון כסף רב.

הוגו רומס עצמו מכחיש טענה זו, ו"אומר: "לפי מיטב זיכרוני, דברים כאלה כמעט לא קרו". אבל אם ייפתחו ויידקו כל תיקי התיכנון שהגיש למישרד הביטחון, יתברר כי אחוז לא מבוטל מהם, לא הגיע כלל לידי ביצוע.

אורי אבן הוא מנכ"ל חברת הענק החבר"ה לשיירותי הנדסה בישראל, בע"מ. חברה זו מתמחה ב"חטיפת" אנשי-צבא בכירים ופקידים מרכזיים במישרד הביטחון, הי פורשים מעבודתם וניתן לנצל בייעולות את קישריהם המסועפים עם מערכת הביטחון.

שמה של החברה הגיע לא-פעם לכותרות העיתונות. העולם הזה חשף את הקשר האפשרי בין קבלת עבודות-תיכנון בהיקף של מיליוני לירות, שניתן לחברה, לבין קישרי-העבר של עובדים בכירים במישרד הביטחון שעברו לעבוד בה (קציני המיל"יונים, העולם הזה 1909).

מישרד הביטחון אונס

פני שדו"ש שנים קיבלה שירותי הנדסה עבודת-תיכנון, בפרוייקט מסויים, חיוני ביותר לצה"ל. רק כימים אלה עלה בידי העולם הזה לגלות, כי החברה שעסקה בפיקוח על הביצוע-בפועל של הפרוייקט, לא היתה אלא חברת-בת של שירותי הנדסה. חברת סולל-בונה, שרצתה לקבל את עבודת-הפיקוח וגילתה כי החברה ש"זכתה בה אינה אלא חברת-בת של שירותי הנדסה, איימה לפנות לבית-הדין-הגבוה